

Club Excursionista de Gràcia

J U L I O L
S E P T E M B R E
2 0 0 3

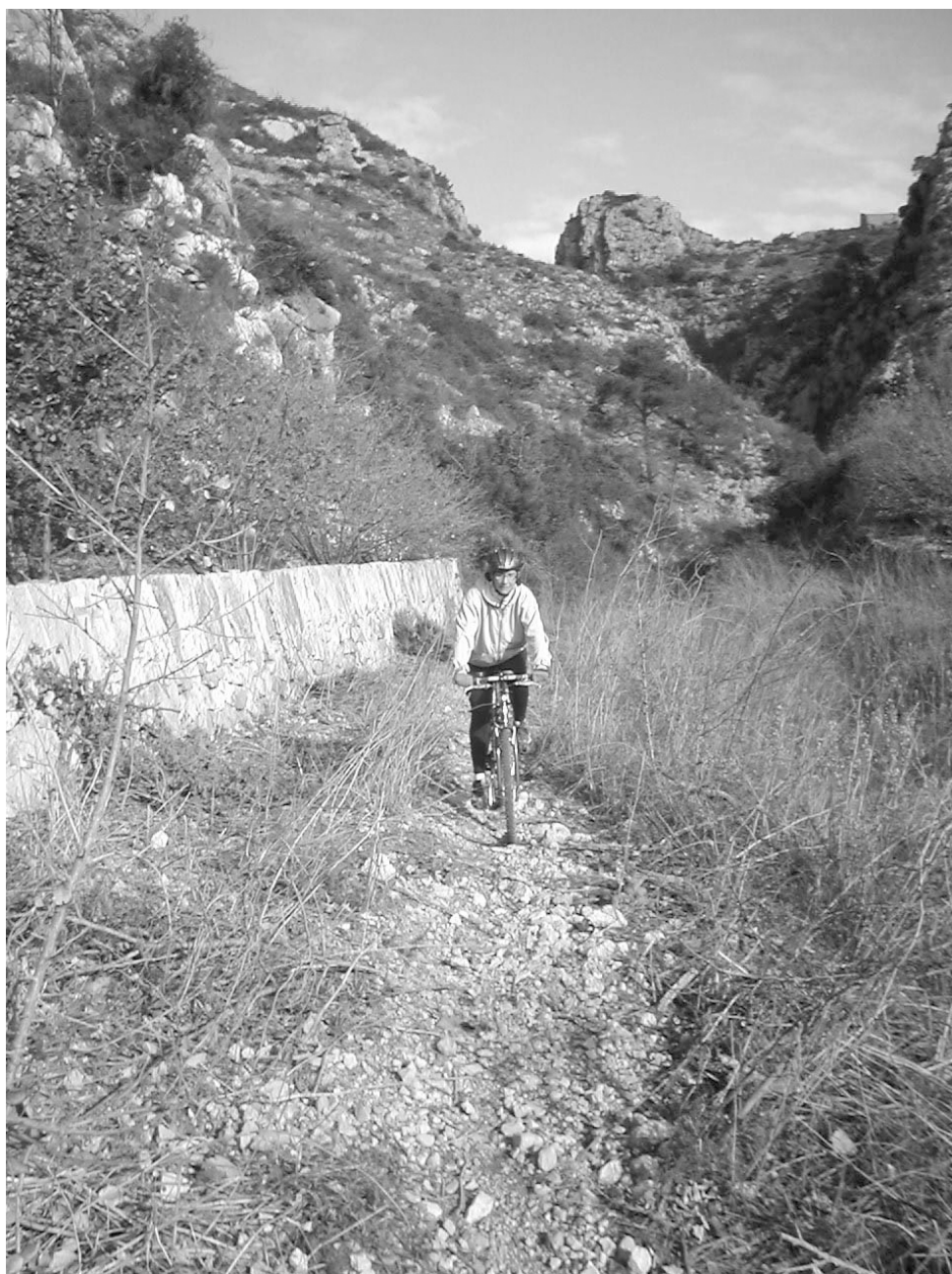
PASSATGE MULET, 4
TEL: 93 237 86 59
FAX: 93 237 31 48
08006 BARCELONA

"MAI ENRERA"

Butlletí social

*Publicació degana de la premsa de Gràcia
Creu de Sant Jordi 1992*

*XXI Any - 2a. Època, núm. 75
Fundat l'any 1922*

*Barranc de
Remullà
Fotografia de
Jaume Jubert*

VALORACIÓ DEL DECRET SOBRE LA REGULACIÓ DE LES ACTIVITATS FISICOESPORTIVES EN EL MEDI NATURAL

El recent Decret 56/2003, de 4 de febrer, ens porta a una situació molt abstracta, tant per a les entitats com per als seus socis, ja que llevat que se'n dicti una normativa per a l'aplicació que sigui més concreta i diferenciadora, o que es modifiqui l'actual, el sector de l'excursionisme pel que fa a les entitats sofrirà un seriós greuge comparatiu. I el perquè és senzill d'entreveure: aquesta regulació iguala una entitat excursionista sense ànim de lucre amb un particular o una empresa d'esports d'aventura amb ànim de lucre. Tanmateix, fins i tot els particulars surten esquitxats per aquesta deficient norma, que els inclou com a destinataris.

El Decret està fet amb un desconeixement total del que són els més de cent cinquanta anys d'història de les nostres entitats i l'excursionisme, tant en el vessant cultural com en l'esportiu. Tots els nostres grans excursionistes han fet descripcions de tota mena de l'aportació d'aquesta activitat al ser humà (mossèn Jacint Verdaguer, Joaquim Ruyra, etc.) i han detallat les grans qualitats que el fet d'anar per la natura feia adquirir a les persones, que s'enriquien de l'entorn per on anaven (platges, boscos, planes, muntanyes, riscos, etc.) alhora que els aportava una ampliació de l'espectre de relació entre els membres de les societats a què pertanyien.

L'any 1903 hi havia a Catalunya al voltant de 280 entitats; actualment els cens és de 300, dins de les quals es continua practicant totes les activitats vinculades històricament a l'excursionisme, com són l'espeleologia, l'escalada, l'alpinisme, l'esquí... Cal remarcar, però, que no únicament parlem d'entitats per a practicar la muntanya, sinó que òbviament aquelles activitats impliquen a més la necessitat de disposar d'una biblioteca per a consultar itineraris o activitats, i també es complementen o deriven en altres afeccions, com ara l'acampada, la fotografia, el cant, entre d'altres, i així esdevenen centres socials.

Tanmateix, cal no oblidar que la font que nodreix les entitats, majoritàriament, són els cursos d'iniciació a les diferents varietats de l'excursionisme, els quals precisament posa especialment en perill el Decret que ens ocupa. Sobta, a més, el contingut del Decret si pensem que molts dels nostres polítics, professors, poetes i grans personalitats han estat membres actius d'aquestes entitats i importants practicants de l'excursionisme.

Avui, amb un decret fet obviament la història i els mateixos estatuts de la nostra federació, que reconeixen que un soci d'un club és *per se* un federat, es vol malmetre una gran part dels drets històrics del nostre excursionisme, el qual ha defensat la formació així com el respecte al medi.

Fent-ne una revisió esquemàtica, cal aclarir els diferents punts problemàtics del Decret:

- a) En primer terme, es situa dins de la mateixa regulació el que són activitats fetes amb ànim de lucre i les que no el busquen; és a dir, s'equipara una entitat excursionista amb un particular / empresa d'esports d'aventura.
- b) En segon lloc, s'inclou els particulars dins la regulació, de manera caòtica i intel·ligible: això vol dir que no queda clar quan una activitat és desenvolupada per una colla d'amics o per un particular amb ànim de lucre.
- c) En tercer lloc, s'enumeren un conjunt d'activitats com a grup heterogeni quan precisament ho són tot menys allò. És a dir: s'igualava el muntanyisme amb el salt de pont, o el quatre per quatre i els quads.

Seria important que quedessin ben paleses les diferències entre:

muntanyisme
esports d'aventura
altres activitats: quatre per quatre...

D'aquesta manera, diferenciant segons la realitat les diverses activitats, totalment disperses, es podria regular cada camp de manera separada i correcta.

Caldria, doncs, diferenciar activitats i argumentar el perquè s'han de regular:

- o excursionisme / muntanyisme (ressaltant-ne la funció històrica)
- o esports d'aventura (la implicació turística)
- o altres activitats que donen com a resultat el benefici empresarial.

Caldria també diferenciar subjectes i argumentar el perquè han d'estar regulats:

- o particulars
- o entitats excursionistes i similars
- o particulars i empreses amb ànim de lucre.

Finalment, val a dir que fins i tot es troba a faltar al Decret un aspecte tan bàsic com és l'àmbit territorial, ja que, tot i que tothom podrà suposar que Catalunya no pot regular fora del seu territori, a força gent li quedarà el dubte de saber què passa amb una activitat organitzada a Catalunya però que es dugui a terme fora.

Com a colofó d'aquest petit comentari al Decret que sembla que vulgui desfer les entitats que fa cent cinquanta anys que fan una importantíssima funció social, únicament cal que ens preguntem: si s'exigeix a una entitat que no té ànim de lucre que compleixi uns requisits impossibles de complir (com ara tenir titulats, que voldran un sou), què succeirà? Solució: desapareixerà i únicament tindrem empreses d'esports d'aventura, les quals, a banda de la motivació mercantil que les guia, per descomptat que no ompliran la funció social que duen a terme les nostres entitats.

Albert Valencia
Francesc Sanahuja

AGENDA

JULIOL

15, dijous, a les 21:30 hores

Secció de Muntanya

Audiovisuals Buch i Parera

Crestes i Arestes del Pirineu

A càrrec de Manel Borrell

AGOST

VACANCES

SETEMBRE

20 i 21, dissabte i diumenge

Totes les seccions del Club

XXIVa Cursa de resistència en

Muntanya MATAGALLS-MONTSERRAT

ACAMPADA

Després de visitar alguns càmpings als voltants de la comarca de les Alberes, no ens va ser possible trobar-ne cap que fos idoni per a les vacances d'estiu del Club. Per tant, i pensant buscar un lloc inèdit i bonic, vàrem trobar el càmping que a continuació detallam.

El lloc és a la població de Lérans, al càmping La Regate, al sud de França. Al costat del càmping hi ha un llac de nom Montbel. Si voleu mirar el vostre mapa de França, el lloc en què està situat aquest poble és a la carretera que va de Carcassonne a Mirepoix; d'aquesta població s'agafa una carretera secundària que ens porta a Aigues-Vives, que es troba a prop de l'esmentada població de Lérans.

El preu serà de 10 • per parcel·la, tot inclòs (persones, cotxe, caravana i llum); a part s'haurà de pagar una taxa de l'Administració francesa que serà de 0,31 • per persona major de dotze anys i dia. També hi ha disponibles xalets (cases de fusta) per a quatre persones, al preu de 400 • per setmana, i bungalows (tendes de lona) per a sis persones, al preu de 315 • per setmana. En cas de ser més persones, s'hi poden afegir llits complementaris (els dos llocs estan equipats amb tots els serveis de cuina).

Si, quan rebeu el butlletí, us interessa aquesta proposta de vacances, feu-nos arribar la vostra inscripció al més aviat possible. Per confirmar la vostra presència, cal fer un abonament de 30 •, que seran retornats quan es liquidi la vostra estada al càmping.

Maria-Glòria Vives

En record del nostre consoci en Sebastià Tous Pedrol, de Montblanc

Vàrem conèixer en Sebastià perquè la secció d'acampada, el nostre Càmping Club de Gràcia, feia un campament per Sant Joan a Blanes al qual convidàvem altres entitats de Catalunya i hi venia un xicot jove en representació del Centre Excursionista de Montblanc que, si no recordo malament, s'emportava el premi del que venia de més lluny.

En Sebastià, que llavors era el president del Centre Excursionista de Montblanc, se'ns presentà a veure com era aquell campament que feiem anualment, i aquell xicot es va fer soci del Gràcia. Des de llavors cada any venia acompanyat de consocis i amics, amb els quals anàvem a visitar els voltants de Blanes. Va venir a alguns Ral·lis de l'Amistat, tant a Catalunya com a França. També vàrem fer uns campaments a l'ermita de Sant Josep, de Montblanc, que ens va indicar ell, i dels quals recordo com a anècdota que les dones varen anar a comprar ous a una granja de gallines propera i va resultar que la meua dona comprava aquests ous a una botiga de Gràcia. També el vaig anar a veure amb en Marigot quan ell buscava lloc per posar el seu museu d'espeleologia, però l'organisme que ens va indicar en Sebastià tenia uns projectes molt llunyans en el temps i a en Marigot no li va interessar.

En Sebastià era tot un personatge. Era d'Estat Català i va prendre part en els fets del 6 d'octubre de 1934. Va ser mobilitzat en la guerra 1936-1939 i poc després de sortir del camp de concentració fou *designat* pel governador civil de Tarragona per portar les despulls de José Antonio al Valle de los Caídos (el tros que va correspondre a la delegació de Tarragona) perquè era alt i corpulent. Estava molt agraït perquè fins i tot quan era ingressat en la residència geriàtrica se li enviava el butlletí i la revista.

El nostre condol a la família i especialment a la Marta Pellicer Roselló, que el cuidava, i al Centre Excursionista de Montblanc.

Joan Cullell i Altimiras
Barcelona, maig del 2003

CANTAIRES MUNTANYENCs

Aquest passat mes de Maig, i com des de fa 39 anys, s'ha celebrat una nova edició de la Festa de la Cançó de Muntanya (veieu-ne una àmplia ressenya en l'article de la Secció).

Sobre aquest tema, jo voldria destacar dues coses: per una banda, l'acurat treball d'organització fet pel Centre Excursionista del Penedès, amb ocasió dels 150 anys d'inici de l'excursionisme en aquelles contrades, que va permetre assolir una gran Diada, i, per una altra parlar-vos del futur de la Festa.

Cada any, mentre els participants acaben de fruir del dinar, i abans del concert, es fa una reunió amb els directors i els responsables de les Corals. Es tracta de començar a pensar en la Festa del proper any per iniciar la feina. Enguany vam tenir la sort de comptar entre nosaltres amb un membre de la Junta de la FEEC, ja que feia anys que, per problemes de calendari, no podia ser-hi.

Es va parlar de la propera edició que coincideix amb el 40 Aniversari.

Com ja us deveu imaginar, organitzar això és laboriós i porta molta feina, ja que, a part del tema coral, la logística per bellugar unes 400 persones (transports, sala d'assaig, lloc del concert, esmorzar, dinar, etc.) és feixuga i s'ha d'aconseguir una bona col·laboració de les institucions. Dins dels actes de la FEEC, és una de les activitats que mou molts excursionistes.

D'entrada, cap entitat no es va oferir a organitzar la del proper any, encara que ràpidament es va pensar en una organització conjunta donat l'efemèride (40 anys) i com ja s'havia fet en algunes dates assenyalades. Aquí es va topar amb un problema que existeix i que no es deu amagar: el finançament de la Festa.

Fins fa pocs anys, en el pressupost de la Federació, a la qual tots cotitzem per mitjà de les aportacions de les nostres Entitats, es preveia una subvenció, crec recordar d'un milió de les antigues pessetes, que s'assignava per a les cinc més arrelades activitats culturals; entre elles la **Cançó de Muntanya** amb 200.000 pts., que no era ni és en puritat una activitat esportiva. Es feia la diada, es presentaven els comptes i es cobrava la subvenció en un curt termini de temps.

Aquest cop, però, el nostre Club, que va organitzar la del 2002, un any després encara no ha percebut cap diner i,

pel que sembla, quan ho rebi, l'euro en farà un arrodoniment a la baixa: 1.000 euros. Lògicament passarà el mateix a l'edició del 2003 amb el companys del Penedès.

Es va debatre el tema i, en definitiva, el missatge que vam rebre és que aquesta activitat no es pot finançar ni amb els nostres ingressos a la FEEC ni amb les subvencions de la Direcció General de l'Esport. Depenem del que al cap de l'any següent s'aconsegueixi del Departament de Cultura. Davant d'això, es van sentir diverses opinions, algunes de dolgues, d'excursionistes que des de fa molts anys lluiten i col·laboren perquè segueixi aquest Festa, molt important, sembla, en el seu dia; i finalment es va decidir fer una nova reunió i plantejar la conveniència de seguir amb la tasca d'aquests 40 anys treballant en el si de la FEEC, a pesar de tot, o bé de fer-ho al marge d'ella, si manca un clar patrocini i ajuda. Crec que això últim seria un error, que la Federació no es pot permetre. Les Entitats formem la Federació i el que necessitem és que es mantingui i creixi l'ajuda econòmica, ja que els costos o preus mai s'abaixen.

Nosaltres seguirem oferint i aportant l'ajuda de dones i homes per dur a terme les activitats que calen. Esperem, doncs, resposta.

Miquel Fernández Azconegui
President Cantaires Muntanyencs
del Club Excursionista de Gràcia

FESTA DE LA CANÇÓ DE MUNTANYA

Ens trobem, de nou, davant d'una Festa més de la Cançó de Muntanya: la XXXIXena, que l'11 de maig de 2003 es desenvolupà a Vilafranca del Penedès, població ben coneguda pels seus vins -que ostenten denominació d'origen- i també famosa per la seva tradició castellera.

Hereva de l'antic assentament prehistòric d'Olèrdola, que subsistí fins al segle XII, Vilafranca del Penedès és una bella ciutat plena d'història, que ha conservat interessants edificis medievals i modernistes, els quals li confereixen un aire senyorial, alhora que acollidor.

I amb aquesta hospitalitat es va produir la rebuda que es féu a les corals participants a la Festa, que va tenir lloc a l'esplanada de davant del castell d'Olèrdola amb un esplèndid esmorzar i uns moments de bona companyonia. Un cop a Vilafranca, les corals es varen dirigir al centre de la ciutat on interpretaren, per separat, algunes cançons. Nosaltres vàrem cantar: "*Vine, vine*", de *Weismann Wilhem*.

Al migdia se celebrà a la basílica de Santa Maria la Missa cantada, en què intervingueren totes les corals amb el repertori habitual en aquesta celebració. Acabada la cerimònia, a la porta gòtica de la basílica es va fer, com es té per costum, l'acte de presentació de la Festa. Hi digueren unes paraules el president del Centre Excursionista del Penedès, Sr. Masachs, el vicepresident de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, Sr. Guillaumon i l'alcalde de Vilafranca, Sr. Aguado, qui, en nom de l'Ajuntament, lliurà a les corals i a les autoritats presents a l'acte un record de la diada. I les corals cantaren: *"Cada dia surt el sol", popular hongaresa i "Els pics gegants", d'Agustí Vidal.*

A la tarda, i a l'església de Sant Francesc, tingué lloc el concert que oferiren les corals següents, amb dues cançons cadascuna: Cantaires de la U.E.C., de Barcelona; Coral Núria, de la U.E.C., de Gràcia; Coral del Club Esquí Puigmal, de Barcelona; Coral del Centre Excursionista del Penedès; Cantaires Muntanyencs, del Club Excursionista de Gràcia; Coral de la Unió Excursionista de Sabadell; Coral Mont Tàber, del Centre Excursionista de Catalunya, de Barcelona, i Coral Madrigalistes de Catalunya, del Centre Sant Pere Apòstol, de Barcelona. Les nostres dues cançons, sota la direcció de Víctor Barbé, van ser: *"Ma llibertat", de G. Moustaki i "El capità", de V. Barbé.*

En els cants de conjunt s'interpretà: *"Signore delle cime", de G. de Marzi. "El Rossinyol", d'A. Pérez Moya i "El vent", de C. Geoffray.*

I, per acabar, cantaires i assistents entonaren conjuntament el *"Cant dels Adéus"*.

HOMENATGE A VERDAGUER

El propassat diumenge 11 de juny, als jardins de Vil·la Joana, de Vallvidrera (encara dintre dels actes que s'han dut a terme durant l'Any Verdaguer), i amb la senzillesa que l'excursionisme acostuma a fer les coses, es va retre homenatge a Mossèn Cinto Verdaguer en el centenari del seu traspàs, el 10 de juny de 1902.

En aquest homenatge anava implícit el que l'excursionisme català volia retre-li quan s'acomplia el seu Cinquantenari, que s'escaigué el 1952, l'autorització del qual fou denegada terminantment i a última hora pel *Gobernador Civil y Jefe Provincial del Movimiento* de l'època per considerar-ho un "acte subversiu".

Amb aquesta recordança, explicitada per Jordi Mir, es va iniciar l'homenatge d'enguany. Amplià la referència Avel·lí

Ibáñez, que formava part de la Comissió Organitzadora del 1952, i que recordem fou presidida per la nostra Entitat. Va contar que, aquell dia, fins i tot s'impedí que ningú ni tan sols s'atensés a Vil·la Joana. I pel que fa a la placa que hi anava destinada es va trigar quatre anys a poder-la situar en el punt conegut com a Mirador de Mossèn Cinto de la muntanya de Montserrat.

Però tornem a les activitats que tingueren lloc aquest diumenge de juny de 2003.

Des del primer moment ens acompanyà el gegantó del Centre Exc. Els Blaus, de Sarrià, el Blauet, acompanyat de música de gralla.

Després intervingué la Cobleta de la Serra, conjunt instrumental de Vallvidrera, que interpretà diverses peces musicades a partir de poemes i textos de Mossèn Cinto. L'Esbart Rosa dels Vents, de Vilanova del Vallès, s'hi afegí amb les mateixes danses que havien estat previstes per a l'any 1952, recollides pel folklorista Joan Rigall. Els dansaires, no cal dir-ho, ja eren uns altres!

Actuaren a continuació les corals excursionistes següents: Cantaires Muntanyencs del Club Excursionista de Gràcia; Cantaires de la UEC, de la Unió Excursionista de Catalunya de Barcelona; Coral Núria de la Unió Excursionista de Catalunya de Gràcia; Coral del Club d'Esquí Puigmal; Coral del Centre Excursionista del Penedès; Coral de la Unió Excursionista de Sabadell; Coral Mont Tàber del Centre Excursionista de Catalunya i Coral Madrigalistes de Catalunya del Centre Sant Pere Apòstol, que cantaren (la primera sota la batuta del nostre director, Víctor Barbé):

Muntanyes del Canigó	Harm. Nadal Puig.
El rossinyol	Harm. A. Pérez Moya.
Déu lloat per la natura	L. van Beethoven.
L'emigrant	A. Vives.
Cançó de la rosa	A. Nicolau.
Virolai	J. Rodoreda.

Finalment, i en una paret del jardí de Vil·la Joana, va ser descoberta una rèplica de la làpida que nos es va poder col·locar el 1952. I, al seu costat, en una petita placa metàl·lica, s'explica breument el perquè d'aquest retard de 50 anys. També es va lliurar als assistents un facsímil del llibret que havia estat editat per a aquella ocasió i que aleshores fou repartit en mà, o sigui, clandestinament.

Va cloure l'acte el Sr. Víctor Batallé, Comissari de l'Any Verdaguer.

Aurora Vila i Guàrdia.

G I E

COVA URBANA DE TARRAGONA

Després d'innumerables vegades d'haver-ne parlat, el GIE va aconseguir permís per a poder fer una visita a la cova urbana de Tarragona el dissabte 31 de maig passat.

Situada en ple centre de la ciutat de Tarragona, representa una mostra sense precedents en l'espeleologia al nostre país. Tot i que ja havia estat descoberta pels romans (només el pou inicial i la primera de les sales) en excavar unes galeries per al transport d'aigua a la ciutat de Tarragona, la seva existència havia estat oblidada i havia quedat com a llegenda urbana. Feia molt temps que es parlava de l'existència d'una Tarragona subterrània, però ningú en tenia més referències fins que la casualitat va fer que el 16 de novembre del 1996 una constructora local, fent el rebaixament d'un terreny en el carrer Gasòmetre per

Arribada al pàrquing. Fotografia de l'Adam Calvet

a la construcció d'un bloc de pisos, trobés dues obertures que donaven a les antigues galeries romanes.

Després de fer una primera exploració amb l'ajuda d'arqueòlegs, la constructora va decidir que la cosa tenia massa envergadura. En un punt determinat, la galeria romana coincideix amb una sèrie de pous ja més seriosos, cosa que va fer que pensessin que era tasca d'un grup especialitzat. Així va ser com el 22 de novembre del 1996 es va fer la *primera* exploració després d'uns quants segles d'oblit. En l'actualitat, se n'han topografiat 2.441 metres tot i que ja se n'han explorat més de 3.000 i hi ha moltes galeries i sifons que encara no s'han superat. Tot això sense comptar una sala totalment inundada que supera els 5.000 m² i que requereix l'ús d'un equip de busseig, cosa que no la fa assequible a qualsevol de nosaltres.

L'expedició del GIE va començar a primera hora del matí del dissabte davant del Club, on vàrem quedar per acabar de coordinar la qüestió dels cotxes i poder anar tranquil·lament cap a Tarragona. Havíem quedat amb la gent del grup d'espeleologia d'allà a les 10.30 h i hi volíem arribar amb temps. Un cop allà, i després de fer un bon esmorzar, vàrem procedir a baixar a la quarta planta del pàrquing que es troba al número 32 del carrer Gasòmetre i que és on es troba l'entrada a la cavitat (deu ser l'única cavitat en tot el món en la qual es pot escollir si fas l'aproximació baixant per les escales o amb ascensor). Una vegada en aquesta planta, vàrem entrar en una sala que ens va indicar el nostre guia, l'Àngel, i on ens vàrem equipar amb els vestits de neoprè, el casc i el llum de carbur. No és necessari cap estri dels que fem servir per a l'espeleo vertical, ja que els trossos inicials de pous que hi ha estan equipats amb escales metàl·liques i cordes fixes per les quals es pot desgrimir. Canviats tots d'indumentària, vàrem entrar en un altra sala dins la mateixa planta del pàrquing. En aquesta segona sala només hi havia unes dutxes molt útils a la sortida i una escala metàl·lica que ens va portar directament al primer tros de la cavitat subterrània que discorre per les abans esmentades galeries romanes. En arribar a aquestes, es té clarament la sensació que no són naturals, ja que es tracta d'una mena de passadís estret, pel qual a trossos s'ha d'avançar de costat, molt regular. Fets pocs metres per aquesta galeria, vam arribar a una zona on hi ha un forat al terra i que és on comença el pou d'entrada a la cova pròpiament dita. Amb compte per no relliscar, vam anar baixant pels pous fins a arribar a l'última rampa, que porta de dret al mig del primer llac, el llac Ceo. Ja érem en contacte amb l'aigua i, tot i que aquesta estava a uns 20 °C, la sensació de frescor no ens la treia ningú. Les aigües, fins aquell moment cristal·lines, es van començar a ténir d'un color marronós a causa que, inevitablement, amb el nostre pas vam remoure el fang del fons.

Entrada a la cavitat. Fotografia de l'Adam Calvet

Relaxant-nos un moment després del xoc tèrmic i esperant que arribessin la resta de companys, vam començar a prendre consciència de la preciositat del lloc que ens

Les galeries romanes. Fotografia de l'Adam Calvet

envoltava. Érem en un llac subterrani d'aigües tranquil·les no m'és interrompudes per la presència d'alguna estalagmita i també d'alguna estalactita caiguda arajafa uns quants segles. Per sobre teníem unes voltes no gaire altes i plenes de formacions. Aquesta sala és la que ja havien descobert els romans.

Reagrupats tots de nou, l'Àngel ens va indicar que el nivell de l'aigua era més alt del normal a causa de les pluges que havien tingut la setmana anterior, però que no ens havíem de preocupar perquè no afectava el recorregut que faríem nosaltres dins la cavitat. Dit això, va començar a nedar cap al fons de la sala. En arribar a aquest punt, vam veure que hi havia una corda fixada a la roca. L'Àngel ens va indicar que era el primer dels sifons que cal superar per a poder continuar. Sense deixar-nos anar de la corda i d'un en un, ens vam anar capbussant per a superar el punt. Tot i que no té ni un metre de longitud, era el primer sifó per a la majoria de la gent de l'expedició i era inevitable una sensació estranya d'ofec en sortir a l'altra banda. De tota

Aproximant-nos al primer sifó. Fotografia de l'Adam Calvet

manera, tothom el va superar sense problemes i vam arribar al següent dels llacs, el llac Benso. Amb el terra molt irregular, hi vam avançar fins a arribar al segon dels passos submergits. A diferència del primer, aquest és més del doble de llarg, però ens va donar la tranquil·litat d'un punt intermedi en el qual vam poder treure el cap per

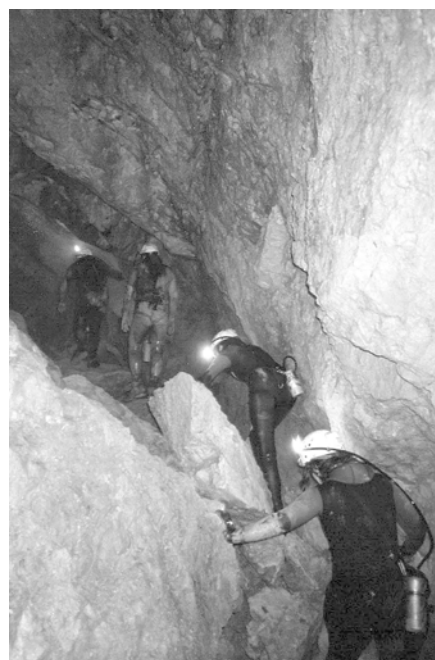
a respirar. A més a més, també ens va permetre la possibilitat de poder-lo superar per sobre fent servir tècniques bàsiques d'escalada i passant per una galeria superior força estreta i plena de fang. D'una manera o altra, vam arribar tots al llac de la Platja, un llac més gros i profund que els dos anteriors i que permet avançar-hi

... al sortir del sifó. Fotografia de l'Adam Calvet

nedant sense massa problemes. A poc a poc vam anar distingint la *platja*. No és una platja com les que la majoria de la gent coneix; aquesta és plena de fang i de blocs de roca despresos del sostre. En aquest punt vam sortir de l'aigua i vam prosseguir la nostra visita caminant per entre blocs, cosa que estem més acostumats a fer en el nostre esport. Des d'aquesta sala, ens va explicar el nostre guia, surten dues vies. La primera, que va cap a l'esquerra, condueix a la sala Rivemar (sala completament submergida de més de 5.000

m²) i la segona, que va cap a la dreta, porta a una mena de laberint mig aquàtic mig atlètic en alguns dels seus passos, però molt interessant. Nosaltres vam anar a fer primerament el laberint ja que havia entrat també un grup de submarinistes que només volien veure l'entrada a la sala Rivemar i calia que tinguessin l'aigua completament transparent. Fet aquest, vam tornar a la sala Josep M. Forné, que és on havíem deixat l'aigua, i, per la galeria del fang, ens vam dirigir cap a la sala Maginet, on es troba la marmita d'entrada a la sala Rivemar.

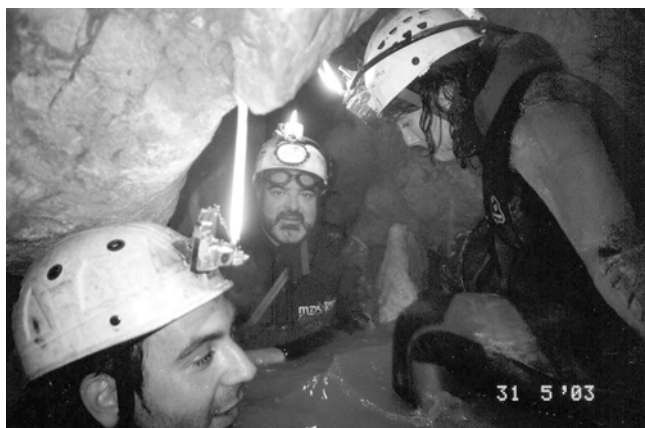

Comencem a progressar per terra ferma ... Fotografia de l'Adam Calvet

Entrada a la sala Rivemar. Fotografia de l'Adam Calvet

Gent que ja havia fet la cavitat i els mateixos companys de Tarragona que ens estaven fent de guies ens havien avisat abans d'entrar que a la cavitat hi havia molt fang, però us asseguro que ni la imaginació més desmesurada es pot fer una idea de com vàrem sortir de la galeria del fang. Els vestits de neoprè, que havien mantingut el seu fons negre amb els pegats de color, ara ja no tenien ni un sol centímetre d'un color diferent del marró. A més a més, a cada pas ens havíem d'assegurar que encara portàvem posades les sabates, ja que arrossegàvem tant de pes de fang als peus que no sabíem si l'havíem deixada enganxada en el fang en l'últim pas. En fi, que fets una autèntica expedició d'homes de fang vàrem arribar a la marmita en qüestió. Alguns de nosaltres hi vàrem entrar per nedar una mica (només deu fer uns tres metres de diàmetre) i deixar part de la càrrega de fang. La bassa, com ja he dit, és petitona, però el fet de saber que a sota dels nostres peus *només* hi ha una sala d'uns 5.000 m² fa un efecte una mica estrany.

Moments d'estretor. Fotografia de l'Adam Calvet

Ja de camí cap a la sortida i estant una altra vegada al llac de la platja, ens vam trobar uns raspalls que ens van ser molt útils per a netejar una mica els vestits de neoprè, però era tant el fang que portàvem a sobre que vam deixar de seguida l'aigua saturada i ja no els vam poder fer més nets. D'aquesta manera, vam sortir ja de la cavitat fins a la saleta del pàrquing, on ens vam estar una bona estona netejant-nos nosaltres i els equips.

Una mica més presentables i vestits ja amb roba de carrer, vam abandonar la cavitat per les escales del pàrquing i ens vam acomiadar del nostre guia tot agraint-li la seva amabilitat amb unes tapes al bar del costat, que, curiosament, és ple de fotos de la cova i els seus exploradors.

Cristina Xifra

Hem canviat solament el nom

edelweiss és ara **BALMAT**, la teva botiga d'esports de muntanya

La raó ha estat la necessitat de registrar la marca a nivell internacional degut a la nostre expansió a través d'internet

✓ **INTER SPORT**

www.balmat.com

BALMAT, Comte d'Urgell, 72 i 76 / Gran Via C.C., 527 – 08011 Barcelona

Tel. 934 548 309 – Fax : 934 519 260 – mail: balmat@balmat.com

CULTURAL

UN RECALL DE L'OBRA DE MIQUEL BRASÓ I VAQUÉS

L'any 1998, durant una curta col·laboració amb el Club Excursionista de Gràcia, vaig trobar enmig de diferents papers relacionats amb treballs arqueològics alguns estudis fets per en Miquel Brasó, alguns dels quals encara romanien inèdits i d'altres se n'havia fet difusió feia molts anys i aquesta no havia tingut el ressò que es mereixien. És per aquest motiu que presento aquest aplec de documents, perquè se'n faci l'oportuna publicació en la revista que edita el Club, ja que no hi ha millor lloc per fer-ho que el mitjà de comunicació de l'entitat a la qual havia dedicat tantes hores de labor tan eficient com callada.

Siguin aquestes ratlles un senzill homenatge a la seva memòria d'un que, com ell, practica l'excursionisme científic.

Antoni Mañé i Sabat

Memòria manuscrita sense data, referent a les troballes arqueològiques que van tenir lloc al carrer de l'Argenteria l'any 1919

El 1919, quan es feia el rebaix per al soterrani de l'edifici de la Papelera Española, al carrer de la Princesa cantonada al de l'Argenteria, vaig tenir ocasió d'experimentar l'agradosa sensació de descobrir una petita part dels secrets que el subsòl de Barcelona conserva abundantment.

Jo comptava quinze anys i poc podia conèixer d'arqueologia, però no obstant fou la primera lliçó de cara al real d'aquesta ciència que fa córrer el vel de la història.

En conservo molt bon record, i poc més o menys m'atreveixo a fer un resum de les troballes i fins, algunes, situar-les al lloc on foren descobertes.

Els més vells recordaven i m'explicaven que allí mateix havia existit l'Argenteria d'en Carreras. Prova d'aquest record era el paviment de gruixudes llambordes de pedra de Montjuïc que protegia tot el local sota l'enrajolat, perquè, segons deien, una vegada hi van entrar lladres.

A la cantonada, sota mateix d'on avui hi ha la rotonda coronada per la cúpula—que al construir-la ens imaginàvem molt alta i que avui considerem gairebé ridícula davant les construccions més modernes—, hi havia una construcció especial que tenia la forma de gerra monumental, d'uns quatre metres d'altura i d'un diàmetre d'uns tres metres,

o potser més al centre de l'altura, ja que del peu i del coll era més estreta. Encara que no sabíem per què havia servit, no deixàvem de fer les nostres suposicions, i els que per l'edat es creien més suficients deien que era on el senyor Carreras dipositava els valuosos objectes de la seva joieria.

Potser era veritat. El cas és que jo havia vist, ja partida pel mig de dalt a baix, aquesta mena de gerra monumental construïda amb grosses parets de pedra.

Al l'extrem de l'edifici que tocava al desaparegut carreró de la Volta del Sant Crist...

Assaig sobre història de la Barcelona romana, escrit l'any 1943, i que encara roman inèdit.

COLONIA FAUENCIA JULIA AUGUSTA PIA BARCINO. Segles III. De JC al V de la nostra era

Si observeu damunt d'un plànol de Barcelona l'agrupament paretat del barri vell, veureu que en l'agrupament laberíntic de carrers tortuosos i formant zigues-zagues és descobreix una curiosa circumvallació formada pels carrers d'Avinyó, Banys Nous, la Palla, Corríbia, Tapineria, la Muralla Romana, Correu Vell, Regomir i Cignàs fins a trobar novament el carrer d'Avinyó. Aquest és el perímetre que ens assenyala la forma ovoïdal de la ciutat primitiva voltada d'una muralla, de la qual resten encara vestigis, seguint els quals tractarem de ressenyar superficialment el que fou la ciutat romana.

En època anterior a la dominació romana, el pla de Barcelona era ocupat per la tribu ibèrica dels laietans. La Laietània estava compresa des del Llobregat fins al Tordera i terra endins restava limitada per la serra del Tibidabo.

S'han trobat vestigis de la vida ibèrica a Montjuïc, on és possible que hi hagués la ciutat o poblament cap de la Laietània, i al turó de la Rovira, al Guinardó.

Al Mont Taber, promontori on s'edificà la vella ciutat barcelonina, no s'ha comprovat l'existència d'habitatge ibèric. Sembla, doncs, que l'antiga Laie podia ben ésser el poblament de Montjuïc.

Durant els segles III a l a. de C. la lluita de les hosts cartagineses i romanes invasores de la península somogueren la vida placívola i nòmada dels pobladors en estat de civilització primitiva, hereus de la cova i de la balma, de gustos lleugerament refinats, de vida rudimentària, pastors, guerrers i fonedors, que es trobaven en l'època que la prehistòria assenyala com a segona edat del ferro.

Disposats a la defensa en els seus encimbellats habitatges, segurament lluitaren contra l'invasor, el qual, més fort que ells, els obligà a la capitulació. La victòria es decidí favorable als romans i aviat hi establiren la civilització, la llengua i els costums.

De la vida ibèrica a Barcelona es coneix un petit vestigi consistent en una estela que aparegué encastada a la muralla del segle III prop del portal que hi hagué al Call. Segons Antoni Bofarull, que en publicà un apunt en la seva *Historia de Catalunya*, presentava unes característiques semblants a les de l'estela, també ibèrica, trobada a Badalona amb la representació del sol i la lluna. Una discutida inscripció que hi havia incisa ha donat lloc a diversos parers quant a la traducció.

Segons Antoni Bofarull, vol dir "jo sóc el rei de les estrelles". Sampere i Miquel interpreta els signes amb aquesta llegenda: "Dedicada a l'Alt Litzar" (*litzar*: 'freixe, arbre sagrat'). Juli Cejador atribueix l'estela a la memòria d'una filadora. Segons ell, diu: "He filat filaneres de llana".

En vista de la diversitat de parers, deixarem de consignar amb seguretat la interpretació d'aquests signes. Potser algun dia tindrem el goig de poder-ne conèixer la significació.

L'any 30 a. de C. Octavi August és erigit emperador i el 27 a. de C. entra a Tarragona. Aquella primera època fou la més brillant i de més esplendor de la Catalunya romana; arribà aquí, amb ferma i abnegada il·lusió, la força i la influència de la civilització i de l'imperi. Tarraco era la primera ciutat de les terres d'Iberia. Barcino nasqué al bell cim del Mont Taber com flor de lotus emmirallant-se al Mare Nostrum. Aquell turonet sostingué les primeres edificacions de la incipient ciutat.

La bellesa del paisatge i la llum del terror verge il·lusionà els nouvinguts, que amb tot l'esforç i intel·ligència cuidaren d'embellir i donar caire de terra noble al bell pla de la Laietània. Tots els elements eren propicis a la realització de la magna obra: les riqueses naturals i els habitants sotmesos que acceptaven de bon grat les orientacions oportunes dels colonitzadors.

Les antigues senderes o camins ramaders dels ibers eren transformats en carreteres espaioses i cuidades. Altres camins eren oberts per unir les poblacions que naixien com per encant per tota la terra.

El picapedrer desbastant carreus, els pastors cuidant ramats i totes les branques d'aquell arbre jove i potent estenien pertot arreu una ombra benefactora.

Neix una important branca que ha de transformar el país: l'agricultura, i s'estableixen les *villae* o granges, centres de conreu que proporcionen riquesa i benestar.

Floreixen les arts i la vida mercantil i el nostre país queda convertit en ric joiell.

La cobejança de tribus nòrdiques és de fatal resultat per a la nostra terra. L'any 260 els francs intenten una invasió

de les terres ibèriques i amb l'empenta arriben fins a Tarragona i Lleida. Barcelona, com les altres ciutats, sofreix la més sagnant destrucció. Costà dotze anys fer recular aquelles hosts salvatgines fins als seus dominis primitius.

En previsió de futures invasions, la nova ciutat fou fortificada per una muralla, alguns trams de la qual han anat sortint en ser derrocades modernament les edificacions que al llarg dels segles s'havien anat edificant a redós seu. Aquests fragments ens recorden avui la ciutat que, després de la destrucció, tornà a florir en ple segle III.

Aquella primera muralla fou construïda amb materials d'edificacions més velles, procedents de la derruïda ciutat. Quatre portals donaven accés a la Barcino romana. El portal N estava situat a la plaça de l'Àngel, a l'indret de la Baixada de la Presó (carrer de la Llibreteria). D'aquest portal sortia la carretera que menava al Vallès, passant per Montcada. Al costat O encara avui s'alcen les torres de la Plaça Nova, amb majestat mil·lenària. Aquest portal estava encarat a la via que en direcció ascendent anava vers la muntanya, pujava fins al cim de Collserola i, entrant per aquell indret al Vallès, conduïa fins a Octavià, avui Sant Cugat del Vallès.

Al costat S hi havia un portal on avui hi ha el carrer del Call, d'on sortia una via vers el Llobregat; i al costat de llevant, encarat a la platja, el portal del Regomir.

En aquest indret s'aixecà el teatre de la ciutat, segurament del segle I a. de C. A mitjan segle XIX es derrocà una part de la muralla del Regomir i quedaren al descobert les restes d'aquella edificació, que l'arqueòleg Josep Puiggarí perpetuà en un apunt, en quedar visible tan venerable despulla.

El temple s'alçava al cim del Mont Taber. Al pati del Centre Excursionista de Catalunya es conserven tres columnes que en són l'emplaçament original.

Algun historiador ha dit que hi va haver dos temples: el d'Hèrcules i el de Minerva. En canvi, sembla que més modernament s'atribueix aquest temple a August i no es fa esment de l'altre.

Vers l'any 1929, en unes obres que es van fer a la Casa dels Canonges, es trobaren fragments de la cornisa del temple, elements que foren aprofitats per completar-ne l'estudi. Al Pavelló de la Ciutat de l'Exposició Internacional de Barcelona hi figurà una maqueta en guix d'aquest edifici.

Gràcies als estudis dels historiadors Antoni Cellas, Domènech i Muntaner i Puig i Cadafalch, junt amb la troballa de la cornisa decorada amb caps de lleó, que en són les gàrgoles (de la qual no es tenia cap coneixement fins aquella data), ha estat possible l'esmentada reconstrucció.

Al carrer del Paradís, prop del temple, es trobà durant el

segle passat una bella estàtua romana de tradició hel·lenística, figura femenina a la qual manquen el cap, els braços i una part de l'esquena.

La ciutat romana no es trobava pas al mateix nivell de terra que la ciutat actual. Hi ha llocs on el pla del terra romà es troba a cinc metres de profunditat.

És cosa corrent, quan es fan obres d'excavació per bastir noves edificacions, el fet de trobar fragments ceràmics de procedència Aretina, amb la finor d'aquella terra sigil·lada tan característica. Fragments d'àmfora i de teula romana són testimonis de la vida dels segles primers de la nostra era.

Valuosos mosaics han estat trobats en diverses ocasions. Citarem solament el de les Tres Gràcies, aparegut al carrer de Ferran, i el de les Curses del Circ, que es trobà en derrocar el Palau.

Làpides amb notables inscripcions, monedes i moltíssims objectes diversos ens parlen de la Pia Augusta Barcino.

El Fòrum de la ciutat romana es trobava en el lloc ocupat per l'actual plaça de Sant Jaume. Era el centre comercial i punt de parada dels viatgers que creuaven per allí procedents de les rutes que sortien per les quatre portes.

En 1930, per acord de l'Ajuntament, es tractà de traslladar a la plaça del Rei la casa Clariana-Padellàs, procedent del carrer de Mercaders. Actualment ocupa el solar que deixaren unes cases derrocades anteriorment.

Els més antics vestigis de la ciutat sortiren a la llum en fer el rebaix per a bastir la casa Padellàs pedra per pedra al seu nou emplaçament. Hom n'estengué l'excavació a tota la plaça, per tal de descobrir-ne tot el valuós contingut.

Dos plans, marcant dues èpoques, aparegueren al subsòl de la plaça del Rei. Un de superior corresponent en aquell lloc a una necròpoli del segle V, i el pla inferior segurament de l'època de la muralla, segle III.

Aquesta necròpoli estava voltada d'una tanca, en la qual es trobà com a material constructiu una pedra amb una inscripció fragmentada del segle I. El pla del cementiri es troba a uns tres metres i mig del pla actual de la plaça. Els enterraments eren formats per àmfores com a dipòsits funeraris i d'altres amb teules.

Al Museu Provincial d'Antiguitats que hi va haver a la Reial Capella de Santa Àgueda es conservaven dos sepulcres de fina factura romana. L'un representa plàsticament la cacera del lleó. Sembla que fou adquirit per l'ardiaca Lluís Desplà a la Catedral i es trobava al pati de la casa que féu construir, avui Arxiu Històric de la Ciutat. L'altre, amb la representació del rapte de Proserpina, és procedent d'una

casa del carrer Mitjà de Sant Pere, on hi tenien plantes de flors. Eren originaris d'aquesta necròpoli?

Sota la casa Padellàs es conserva l'excavació com a museu dels més antics vestigis de Barcelona. La resta de la plaça fou novament omplerta de terres.

Tots els materials procedents de l'excavació estan instal·lats al Museu de la Ciutat, que d'aquí a poc temps serà inaugurat a la mateixa casa Padellàs.

MIQUEL BRASÓ

Barcelona, 24 de febrer del 1943

BIBLIOGRAFIA

Per a la confecció d'aquestes notes han estat consultats els treballs següents, la lectura dels quals recomanem.

FRANCESC CARRERAS I CANDI. "El Miliario Octavo de Barcelona". *La Vanguardia* (26-5-1932).

FRANCESC CARRERAS I CANDI. "El Regomir y sus cadenas". *La Vanguardia* (21-2-1933).

FRANCESC CARRERAS I CANDI. "Las estelas ibéricas del Call y de Badalona". *La Vanguardia* (6-4-1934).

A. DURAN I SAMPERE. "El secreto de la plaza del Rey". *La Vanguardia* (15-1-1935).

A. DURAN I SAMPERE. "Los más antiguos vestigios de la ciudad". *La Vanguardia* (8-7-1936).

ÀNGEL FERRAN. "El Pavelló de la ciutat a l'Exposició de Barcelona". *La Publicitat* (5-12-1929).

A. DEL CASTILLO. "Barcelona antigua". *Diario de Barcelona* (9-11-1941).

MIQUEL BRASÓ. "La ceràmica aretina de Barcelona". *Mai Enrera. Butlletí del Club Excursionista de Gràcia*, any IX, núm. 95 (gener-febrer 1933).

ROSARIO CATALÀ. "Colonia Favencia Julia Augusta Pía Barcino". *Exposición Internacional. Diario Oficial*, any I, núm. 43 (28-12-1929).

MANUEL BRUNET. "Les pedres de Barcelona". *Mirador*, núm. 108 (26-2-1931).

Plaça del Diamant 9 • 08012 Barcelona
Telèfon i Fax 93 218 41 17
<http://www.filnet.es/2c/nus>
e-mail: nus@filnet.es

TAFANEJAR PER BARCELONA

El present suggeriment és visitar patis ombrius, patis solius, amb columnes altes, finestrals i arcades on juguen el gòtic i el romànic.

Pati de Sant Jordi, al Palau de la Generalitat (lloc: plaça de Sant Jaume).

Pati de la Casa de la Ciutat. Avui dia serveix per a la servitud automobilística de l'època actual (lloc: plaça de Sant Jaume).

Pati del Palau dels Centelles. El pati presenta dues escales; la de la dreta guanya més altura (lloc: Baixada de Sant Miquel).

Pati del Palau de la Comtessa de Palamós. És anomenat també "de Recasens"; normalment hi ha a la porta una fusta (lloc: carrer del Bisbe Caçador).

Pati del Palau Fiveller. Un pati que mostra una escala de tres trams (lloc d'emplaçament: carrer de Lledó).

Pati de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. És el pati de l'antic Palau dels Virreis; hi ha un brollador (lloc: carrer dels Comtes de Barcelona).

Pati d'en Llimona. És un racó no gaire conegut pels ciutadans a causa que s'hi entra per una porta amb arc adovellat que habitualment és tancada (lloc: carrer de Sant Simplicí).

Pati del Palau Dalmau. De l'escala del pati cal destacar l'arcada, del final del segle XVII; ara hi ha la seu d'Òmnium Cultural (lloc:

carrer de Montcada, número 20).

Pati del Palau Meca. Avui dia és una ampliació del Museu Picasso (lloc: carrer de Montcada).

Pati del Palau dels Marquesos de Llió. En aquest pati o immoble hi ha el Museu Tèxtil i de la Indumentària (lloc: carrer de Montcada, número 12).

Pati del Palau dels Cervelló.

Té un portal de mig punt que facilita l'accés al pati; ara hi ha una galeria d'art (lloc: carrer de Montcada, número 25).

Pati del Museu d'Història de la Ciutat. No solament aquest pati, sinó tot l'edifici correspon a una mansió traslladada de lloc, l'antiga casa Padellàs (lloc: plaça del Rei).

Pati-vestíbul del Centre Excursionista de Catalunya (CEC). Al carrer, davant la porta, hi ha una pedra de molí que era el punt més alt de la ciutat medieval (lloc: carrer de Paradís, número 10).

Antonio Moreno

Adherit a:

*Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
Associació d'entitats Excursionistes del Barcelonès
Grup Alta Muntanya Espanyol*

*Membre Fundador de la Federació Internacional de Càmping i Caravàning
Representant a Catalunya del Càmping Club de França*

*Federació Catalana d'Espeleologia
Federació Catalana d'Entitats Corals*

**EDITOR: Club Excursionista de Gràcia
DIRECTOR: Guillem Martín i Brasó**

a/e: cegracia@cegracia.com
web: <http://www.cegracia.com>
Dip. legal: B.9720-1961